

Covid-19 Pandemisi Sürecince Üniversitelerde Uzaktan Eğitim: Üniversitelerin Kapasiteleri, Öğretim Üyelerinin Adaptasyonları ve Öğrencilerin Memnuniyeti

Prof. Dr. Engin KARADAĞ
Akdeniz Üniversitesi

Türkiye’de Aralık 2019’da Çin’de bildirilen yeni koronavirüs (COVID-19) enfeksiyonunun tüm dünyada pandemiye dönüşmesinden 26 Mart 2020 tarihinde itibaren üniversitelerin bahar döneminin sadece uzaktan eğitim, açık öğretim ve dijital öğretim imkânları ile tamamlanması kararı alındı. Türkiye’deki üniversitelerde pandemi süresindeki uzaktan eğitimin değerlendirilmesi ile akademisyenlerin entegrasyon düzeyleri, öğrencilerin beklentileri ve tecrübelerini şekillendirecektir. Bu doğrultuda bu projenin temel amacı; “üniversitelerin uzaktan eğitim kapasitelerini, öğretim üyelerinin uzaktan eğitime sistemlerini kabul ve kullanımlarının ve öğrencilerin memnuniyetlerin belirlenmesi ve değerlendirilmesidir”. Bu amaç doğrultusunda projede üç ayrı çalışma yürütüldü. İlk çalışmada öğrenci büyüklüklerine göre 20’si devlet üniversitesi 10’u vakıf üniversitesi olarak toplamda 30 üniversitenin uzaktan eğitim kapasiteleri, insan kaynakları, yazılım ve donanım altyapıları, bütçeleri ve gelecek projeksiyonları incelendi. Çalışmada veriler, proje kapsamında geliştirilen ‘Uzaktan Eğitim Kapasitesi Değerlendirme Formu’ kullanılarak elde edildi. Sonuçlar Türkiye’deki üniversitelerin uzaktan eğitimde insan kaynakları, donanım ve yazılım alt yapıları ve kapasiteleri, içerik üretim kapasiteleri, sınav alt yapıları ve kapasiteleri ve bütçeleri açısından düşük ve yetersiz olduğu gösterdi. İkinci çalışmada öğretim üyelerinin COVID-19 Pandemisi sürecinde kullanılan uzaktan eğitim sistemlerini kabul ve kullanımını etkileyen faktörleri açıklamak üzere ‘Genişletilmiş Birleştirilmiş Teknoloji Kabul ve Kullanım Modeli (UTAUT2)’ modeline göre oluşturulan teorik modelin geçerliliği test edildi. Çalışma verileri proje kapsamında geliştirilen “Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Kabulü ve Kullanımı Ölçeği” kullanılarak 30 üniversiteden çalışmaya gönüllü olarak katılan 3,631 öğretim üyesinden elde edildi. Sonuçlar öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sistemlerini kabullenmekte zorlandıklarını ve kullanımlarının -zorunluluk halleri dışında- sınırlı olduğu ortaya koydu. Ek olarak performans beklentisi, çaba beklentisi, sosyal etki, kolaylaştırıcı durumlar, hedonik motivasyon ve alışkanlıkların öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sistemlerine yönelik davranışsal niyetleri üzerinde; davranışsal niyetin, kolaylaştırıcı durumların ve alışkanlıkların kullanım davranışını üzerinde anlamlı pozitif etkisi olduğu saptandı. Üçüncü çalışmada uzaktan eğitime ilişkin öğrencilerin

memnuniyetleri ve üniversitelerin uzaktan eğitim kapasiteleri ve öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sistemlerini kabul ve kullanım düzeylerinin öğrencilerin memnuniyetlerine etkisi araştırıldı. Çalışma verileri proje kapsamında geliştirilen “Akdeniz Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği” kullanılarak 30 üniversiteden çalışmaya gönüllü olarak katılan 14,962 lisans öğrencisinden elde edildi. Sonuçlara göre, COVID-19 sürecinde üniversitelerde yürütülen uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin öğrencilerin “Yükseköğretim Kurulu Memnuniyeti” dışındaki bütün memnuniyet alanlarında memnuniyet seviyelerinin düşük olduğu saptandı. Ek olarak üniversitelerin uzaktan eğitim kapasiteleri ve öğretim üyelerinin uzaktan eğitim sistemlerini kabul ve kullanımlarının öğrencilerin genel memnuniyet skorlarını üzerinde anlamlı pozitif etkisi saptandı. Özetle, Türkiye’deki üniversitelerin uzaktan eğitim kapasitelerinin düşük ve yetersiz olduğu, öğretim üyelerinin uzaktan eğitime adaptasyonda zorluk yaşadığı, öğrencilerin ise uzaktan eğitim deneyimlerinden memnuniyetlerinin düşük olduğu sonuçlarına ulaşıldı.